

CREDINȚA STRĂBUNĂ

REVISTĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A ALBA IULIEI ♦ Anul XXIX ♦ Nr. 2 (395) ♦ FEBRUARIE 2019

◆ Plimbare prin Bizanț (VI) Biserica lui Constantin Lips

Lăcașul de cult din cadrul mănăstirii de maici a fost ctitorit de Constantin Lips, *drongarios*, comandantul flotei bizantine sub Împăratul Leon al VI-lea cel Înțelept (886-912).

» Pagina 4

◆ Arezanul sau Gurbanul viilor

Începând cu luna februarie, în satul românesc apar primele obiceiuri și ritualuri care vizează bunăstarea culturilor agricole și viticole. Țăranul român se îngrijește de viitoarele recolte pentru ca acestea să fie rodnice în noul an.

» Pagina 5

◆ Din viața Eparhiei

◆ Vernisajul primei expoziții a secției de Artă Sacră din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, la Museikon
◆ Manifestări dedicate Centenarului Colegiului Național „Horea, Cloșca și Crișan” din Alba Iulia
◆ Vizite pastorale în protopopiatul Sighișoara

Paginile 2-3

◆ Varia

◆ Delegațiile CROCEU, COMECE și CEC, în vizită la Patriarhia Română
◆ Părintele Dumitru Pătrușel, paradigmă de slujire sacerdotală
◆ Fagul împăratului este un simbol pentru locuitorii satului Muncelu, din Eparhia noastră

Pagina 7

Întâlnire de lucru a responsabililor de cateheză parohială și a coordonatorilor centrelor cultural-catehetice din Arhiepiscopia Alba Iuliei

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop Irineu, marți, 19 februarie 2019, în Aula „Sfântul Simion Ștefan” a Facultății de Teologie Ortodoxă, a avut loc o întâlnire de lucru a responsabililor de cateheză parohială de la nivelul fiecărui protopopiat și a coordonatorilor centrelor cultural-catehetice din cuprinsul Eparhiei Alba Iuliei. În cadrul Sectorului cultural al Centrului eparhial funcționează Biroul de cateheză parohială prin care se implementează programele și concursurile catehetice naționale ale Patriarhiei Române și prin care se propune anual un program catehetic pentru parohiile Arhiepiscopiei, susținut în perioada Postului Adormirii Maicii Domnului. De asemenea, Biroul de cateheză monitorizează activitatea celor 31 de centre cultural-catehetice din Eparhie, unde se desfășoară periodic diferite activități pentru copii, tineri, adulți și vârstnici, în scop catehetic.

Evenimentul a început la ora 10:00 și a fost deschis de către Arhipăstorul nostru, care a adresat celor prezenți un cuvânt duhovnicesc și câteva sfaturi concrete privind catehizarea credincioșilor. Înaltpreasfinția Sa a subliniat importanța lucrării de evangelizare continuă a comunităților de

creștini ca dimensiune esențială a pastorației și i-a îndemnat pe preoți să intensifice activitățile catehetice în scopul cunoașterii și trăirii învățăturilor credinței ortodoxe, în contextul unei societăți predispușe ideologic unui indiferentism religios și unui relativism moral. După acest moment introductiv, Părintele Arhiepiscop Irineu a purtat discuții pragmatice cu

preoții responsabili de cateheză și cu preoții coordonatori ai centrelor cultural-catehetice.

În continuare, a fost prezentat Raportul de activitate al Biroului de cateheză parohială pe anul 2018 și au fost expuse câteva direcții de acțiune asumate pentru anii următori. Părintele inspector Cristian Rațiu a expus calendarul derulării Concursului Național Catehetic *Hristos: sufletul*

satului meu, organizat de Sectorul teologic-educational al Patriarhiei Române. Mai departe, părintele conf. univ. dr. Dorin Opreș a susținut un atelier de lucru și discuții intitulat *Abordări actuale în educația copiilor și a adolescenților*, prin care au fost dezbătute aspecte practice din activitățile programului catehetic *Hristos împărtășit copiilor*, ale școlilor parohiale duminicale sau ale școlilor de vară.

În partea a doua a întâlnirii de lucru, doamna avocat Laura Bercu a realizat o prezentare a programului educativ *Școala familiei* și a atelierelor ce pot fi susținute, de către formatorii specializați în educația parentală bazată pe valorile autentice creștine, în cadrul centrelor cultural-catehetice din Eparhie. După aceasta, au fost propuse mai multe cicluri de cateheze ce pot fi ținute în biserică, în diferite perioade ale anului. S-a mai discutat despre colaborările în scop catehetic cu diferite asociații laice, despre activitatea APOR Alba și Mureș și despre promovarea grupurilor non-formale ale laicului ortodox. În final, după o sesiune de sugestii, întrebări și răspunsuri, au fost propuse mai multe activități cu scop catehetic, după recomandările lărarului nostru.

Pr. Oliviu Botoi

Cuvântul lărarului

George Pop de Băsești – un părinte național – 100 de ani de la moartea sa –

CIM
VIR

La împlinirea unui secol de la trecerea în veșnicie a lui George Pop de Băsești, se cuvine să aducem omagiu de recunoștință acestui mare bărbat al nației române. Eu fac aceasta cu multă bucurie ca unul care, prin grația divină, sunt din Băsești, sat atestat documentar în 1391. Acolo, la 1 august 1835 s-a născut George Pop din părinții nobili Petru Pop și Susana Pop. Titlul nobiliar al familiei sale a fost recunoscut printr-o *Diplomă*, eliberată la 31 octombrie 1678 și dată strămoșului său Ștefan Pop de către principele Transilvaniei Mihail Apafi.

După terminarea studiilor și efectuarea stagiului militar, se căsătorește cu Maria Loșonți și au împreună două fiice, rămânând în viață doar una dintre ele, Elena. „Badea Gheorghe”, cum i se spunea îndeobște, și-a început cariera ca funcționar orășenesc în Oradea, activând apoi ca primpretor în cercul administrativ al Hododului, ca judecător în Scaunul Orfanelor și, în cele din urmă, la cel județean sau „comitatens”, unde va funcționa mai mulți ani. Încă de la vârsta de 26 de ani se înrolează în lupta românilor pentru câștigarea drepturilor politice existențiale și pentru emanciparea și cul-

turalizarea poporului român. În perioada dualismului austro-ungar, George Pop va fi angajat în câmpul războiului politic, încât Băseștiul devine un centru de întrunire a conducătorilor români ardeleni.

El a fost ales în Parlamentul din Budapesta în trei legislaturi consecutive (1872, 1875 și 1878). În această calitate, a luat apărarea tuturor românilor, împotriva politicilor de maghiarizare. Din 1881 a fost vicepreședinte al Partidului Național Român, pentru ca, în anul 1892, să fie în fruntea celor care au definitivat conținutul *Memorandului* și să facă parte din delegația care a dus împăratului de la Viena acest important document istoric de protest împotriva guvernului asupritor. În urma monstruosului proces de la Cluj (1894), George Pop este arestat și dus în temnița din Vaș, de unde va fi eliberat în 1895. În același an, el a prezidat Congresul Naționalităților oprimăte din Ungaria, ținut la Budapesta.

Ales președinte de onoare al Reuniunii Învățătorilor Români Sălăjeni (1871), a contribuit la ridicarea calificării pedagogice și spirituale a învățătorilor și la sporirea interesului poporului pentru învățământ. În

anul 1898, Societatea Academică Social-Literară „Carmen Silva” din Graz l-a proclamat membru de onoare. În anul 1904, este ales „membru onorar” al Societății Academice „Junimea” din Cernăuți. El a participat cu interes la manifestările organizate de ASTRA, al cărei membru era din 1862. De asemenea, a susținut diverse acțiuni culturale, precum și apariția și funcționarea unor reviste culturale și religioase, crearea unor fundații și asociații. Anual, acorda stimulente pentru învățătorii merituosi.

George Pop de Băsești a sprijinit financiar eliberarea din temnițe a românilor închiși politic și plata unor amenzi nedrepte. Fiind mereu alături de țărani, a susținut dezvoltarea agriculturii și a contribuit la construirea de biserici în mediul rural. El a fost activ în aprovizionarea armatei române în timpul Războiului de Independență din 1877-1878, drept pentru care Regina Elisabeta i-a conferit medalia „Mângâiere și alinare”. Tot ceea ce privea interesele poporului român îl privea și pe el. În anul 1908, Comitetul Crucii Roșii din România îi acordă titlul de „membru donator”, în urma ajutorului financiar atribuit acestei instituții de binefacere. Fiind foarte

generos, toți angajații lui și toți copiii mai săraci din comună primeau daruri la Crăciun, dar și la alte sărbători.

Activitatea lui George Pop în lupta sa pentru dezrobire, unitate și emancipare națională a culminat la 1 Decembrie 1918, când a fost ales președinte al Marii Adunări Naționale. Aici, în Alba Iulia, la vârsta de 83 de ani, a rostit memorabilele cuvinte: „Acum slobozește, Doamne, pe robul Tău în pace, că am văzut mântuirea neamului meu!”. În 23 februarie 1919, s-a stins din viață marele tribun, care a făcut mult bine pentru oamnei din Băsești, pentru Transilvania și pentru întreaga Românie. În lumea învolburată de astăzi, suntem chemați ca, urmând exemplul lui „Badea Gheorghe”, să fim alături de semenii noștri și să nu-i lăsăm pradă fatalității unei sorți oarbe și crude. Asemenea lui, cu o atitudine sănătoasă de revoltă, să denunțăm nedreptatea, să respingem tot ceea ce amenință să ne distrugă viața, angajându-ne în lucrarea de reînnoire a societății contemporane.

† IRINEU
Arhiepiscop al Alba Iuliei

Sinaxarul lunii Februarie

Sfintele Mucenițe Perpetua și Felicitas

Unul dintre cele mai impresionante și mai populare acte martirice păstrate până astăzi îl constituie *Actul pămîririi Sfintelor Perpetua și Felicitas*, care prezintă mucenicia catehetului Saturus și a tinerilor catehumeni Saturninus, Secundulus și Revocatus, Vibia Perpetua (matroană romană, căsătorită, mamă a unui copil sugar) și Felicitas, sclava sa, însărcinată în momentul arestării sale, care a născut o fetiță cu puțin înaintea morții sale martirice. Episodul s-a petrecut în timpul domniei lui Septimiu Sever (193-211), în anul 203, la Cartagina (nordul Africii). Autenticitatea relatării a fost confirmată de descoperirea unei basilici construite în secolul al IV-lea la Cartagina (Basilica Majorum), în care se afla o piatră funerară cu o inscripție purtând numele Sfintelor Perpetua și Felicitas. Cea mai mare parte a actului martiric o constituie chiar relatarea Sfintei Perpetua, la care se adaugă viziunea descrisă de Saturus, o introducere și o încheiere, compusă de un autor anonim, identificat de numeroși cercetători cu Tertulian.

În urma edictului de persecuție al lui Septimiu Sever din 203, a fost arestată Vibia Perpetua, o tânără catehumenă ce aparținea unei familii înstărite din cetatea Thuburbo Minus, alături de alți tineri, care au fost duși la Cartagina și închiși într-o temniță întunecoasă și sufocantă. Sfânta Perpetua, care a primit copilul în temniță spre a-l putea alăpta, a avut viziunea unei scări ce duce la cer, flancată de instrumente de tortură și păzită de diavol, sub chipul unui balaur. Deținuții au fost duși în forul orașului, unde au fost judecați. Întrucât nu au dorit sub niciun chip să se lepede de Hristos, au fost condamnați la moarte, urmând a fi dați de mâncare fiarelor sălbatice în amfiteatru.

Secundulus a murit în temniță, iar Felicitas a născut o fetiță în luna a opta, pe care a dat-o spre creștere surorii sale. Moartea mucenicească a întregului grup a avut loc pe 7 martie 203, cu ocazia serbărilor desfășurate în cinstea Cezarului Geta, fiul Împăratului Septimiu Sever. Biserica Ortodoxă a așezat pomenirea Sfintelor Perpetua și Felicitas și a celor dimpreună cu ele la 1 februarie.

TRADIȚII ROMÂNEȘTI ÎN LUNA FEBRUARIE

» continuare în pag. 5

Arezanul sau Gurbanul viilor

Începând cu luna februarie, satul românesc se dezmoște ușor și apar primele obiceiuri și ritualuri care vizează bunăstarea culturilor agricole și viticole. Chiar dacă temperaturile sunt destul de scăzute, iar pământul este încă îmbrăcat în haina omătului, țăranul român se îngrijește de viitoarele recolte pentru ca acestea să fie rodnice în noul an. Această lună debutează cu un ciclu de trei zile de ritualuri specifice care au ca scop dobândirea ocrotirii gospodăriei, numit sugestiv *Martinii de iarnă*. Obiceiurile populare întreprinse în această perioadă se află într-o strânsă legătură cu sfântul sau cu praznicul religios sărbătorit în ziua respectivă: Sfântul Trifon, Întâmpinarea Domnului și Sfântul Simeon. În studiul de față ne vom opri doar asupra zilei de 1 februarie.

În această primă zi a lunii *Făurar* există o serie de tradiții destinate viței-de-vie și culturilor de pomi fructiferi, cu scopul de a fi feriți de dăunătorii care ar putea periclită bogatele zonele acestora. Mai ales în zonele unde există întinse culturi vitico-

le, aceste tradiții și obiceiuri sunt ținute cu sfințenie până astăzi. Astfel, în ziua de 1 februarie, în concordanță cu Sfântul Trifon, prăznuit de Biserica Ortodoxă în această zi, vorbim de sărbătoarea viticolă *Arezanul*, care poartă și alte denumiri, precum: *Gurbanul viilor*, *Târcolitul viilor* sau *Trifănitul viilor*. Etnologul Ion Ghinoiu ne prezintă o definiție simplă și concisă a acestei sărbători: „Ceremonial bahic, de origine tracă, desfășurat la plantațiile de viță-de-vie, în ziua morții Anului Vechi și renașterii Anului Nou viticol, sinonim cu Gurbanul viilor” (Ion Ghinoiu, *Obiceiurile populare de peste an. Dicționar*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1997, p. 13-14). Trebuie precizat faptul că, în tradiția populară, anul vechi viticol se încheie pe data de 31 ianuarie, urmând ca în următoarea zi să renască altul nou.

Înainte, însă, de a evidenția precis ritualurile care țin de această sărbătoare, trebuie să spunem că strugurii și vinul reprezintă un element important din viața omului.

Vernisajul primei expoziții a secției de Artă Sacră din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, la *Museikon*

Cu prilejul hramului Facultății de Teologie Ortodoxă din municipiul nostru, la Muzeul icoanei și al cărții vechi din Alba Iulia, *Museikon*, a avut loc prima expoziție temporară a secției de Artă Sacră din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, intitulată sugestiv „Mozaikon”. În cadrul prezentării, au fost expuse 15 lucrări de mozaic, pictură pe pânză și aplicații la cursul de istoria artei, realizate de către studenții anului I. Cu ocazia acestui eveniment deosebit pentru Facultatea de Teologie

Ortodoxă din orașul Marii Uniri, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a fost prezent, miercuri, 30 ianuarie, începând cu ora 13:00, la sediul *Museikon*. Ierarhul nostru a admirat, cu acest prilej, lucrările expuse, adresând felicitări studenților și profesorilor din cadrul secției de Artă Sacră pentru deosebitele opere de artă pe care le-au realizat.

De asemenea, tot în această zi, începând cu ora 16:00, a avut loc vernisajul expoziției temporare a secției de Artă Sacră din cadrul Facultății

de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia. La eveniment au luat parte numeroși oaspeți și invitați, precum și iubitori ai artei bizantine. De asemenea, s-au aflat de față coordonatorii expoziției, respectiv domnul Sorin Albu, doamna Ioana Popa (profesori în cadrul Universității de Artă și Design din Cluj-Napoca) și doamna Ana Dumitran (muzeograf în cadrul Muzeului icoanei și al cărții vechi din Alba Iulia, *Museikon*).

În discursurile lor, domnul Sorin Albu și doamna Ana Dumitran au prezentat etapele care au stat la baza înființării secției de Artă Sacră, precum și obiectivele pe care profesorii și studenții din cadrul acesteia și le propun în viitor. De asemenea, dintre cei care au luat cuvântul amintim pe părintele Mihai Himcinschi, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, care a adresat alese mulțumiri și felicitări tuturor colaboratorilor, cadrelor didactice și studenților pentru activitatea desfășurată.

Pr. Cristian Rațiu

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Alba Iuliei

În ziua de 31 ianuarie a.c., în Sala de conferințe a Căminului bisericesc *Peregrinus* din municipiul Alba Iulia, s-au desfășurat lucrările Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Alba Iuliei. În prima parte a zilei, începând cu ora 9:00, a avut loc ședința Consiliului eparhial, în cadrul căreia membrii întrunirii, clerici și mireni, au dezbătut principalele activități desfășurate în anul 2018. De asemenea, începând cu ora 10:00, s-a desfășurat întrunirea membrilor Adunării eparhiale pe comisii de specialitate, lucrările fiind conduse de către părinții consilieri eparhiali.

În continuare, de la ora 10:30, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a oficiat slujba de *Te-Deum*, în semn de mulțumire adusă lui Dumnezeu pentru binefacerile ce au fost revărsate asupra clericilor și credincioșilor din cuprinsul Eparhiei Alba Iuliei pe parcursul anului trecut. După acest moment de rugăciune, Părintele Arhiepiscop Irineu, în calitate de președinte al Adunării eparhiale, a adresat un cuvânt de bun venit membrilor acestui organism bisericesc deliberativ.

În cuvântul adresat celor prezenți, Ierarhul nostru a spus:

„Adunarea eparhială de astăzi este un bilanț al activităților diverse desfășurate în anul 2018 pe raza Arhiepiscopiei noastre. Din toate cele înfăptuite rezultă că Ortodoxia, în acest spațiu transilvan, este ortopraxie. Cu toții ne-am străduit să manifestăm o credință mărturisitoare și să susținem dinamismul slujirii în via Domnului. În felul acesta, Eparhia de Alba Iulia este un centru de iradiere pastorală, culturală și filantropică”.

Lucrările Adunării eparhiale au continuat, începând cu ora 11:00, cu prezentarea rapoartelor generale anuale de către părinții consilieri eparhiali. De asemenea, în cadrul întrunirii au avut loc numeroase luări de cuvânt din partea participanților. La finalul acestei reuniuni anuale, Întâistătorul Eparhiei noastre, Părintele Arhiepiscop Irineu, a adresat mulțumiri tuturor membrilor din cuprinsul Adunării eparhiale pentru activitatea desfășurată pe parcursul anului precedent.

Claudiu Popa

Ședința anuală a membrilor C.A.R. din Arhiepiscopia Alba Iuliei

Joi, 14 februarie a.c., începând cu ora 10:00, în Sala de conferințe a Căminului bisericesc *Peregrinus* din municipiul Alba Iulia, s-a desfășurat ședința anuală a membrilor C.A.R. (Casa de Ajutor Reciproc) din Arhiepiscopia Alba Iuliei. Lucrările întrunirii au fost prezidate de către Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, în cadrul reuniunii fiind prezentate rapoartele cenzorilor și darea de seamă contabilă. La ședință au luat parte părinții protopopi ai Eparhiei noastre, precum și câte un membru reprezen-

tant din fiecare protopopiat. În cadrul ședinței, părintele arhidiacon Rafael Orzeiu, consilier economic, în calitate de președinte al C.A.R., a prezentat darea de seamă pe anul 2018, veniturile, cheltuielile și toate activitățile acestui organism. Pe lângă împrumuturile acordate membrilor săi, în decursul anului trecut s-au oferit mai multe ajutoare financiare, în mod gratuit, unor persoane aflate în situații speciale. La final, toate rapoartele și documentele prezentate au fost aprobate de plenul ședinței, după care, părintele consilier le-a mulțumit tuturor celor prezenți.

Tot în această zi, începând cu ora 11:00, Întâistătorul Eparhiei noastre a prezidat ședința de lucru cu părinții protopopi din cadrul Arhiepiscopiei Alba Iuliei. În cadrul întâlnirii au fost dezbătute probleme curente de ordin administrativ-bisericesc, economic, cultural și social, fiind vizată, de asemenea, buna rânduială a activităților parohiale și dinamizarea vieții spirituale a credincioșilor dreptslăvituri din Eparhia Alba Iuliei.

Eugen Bărbăian

LUNA FEBRUARIE ÎN ISTORIE

1 februarie 1920: S-a înființat Institutul de Istorie din Cluj-Napoca;
7 februarie 1895: Comitetul de conducere al Asociațiunii ASTRA a decis elaborarea și publicarea *Enciclopediei române*, sub îndrumarea profesorului Cornel Diaconovici;
11 februarie 1866: Alexandru Ioan Cuza a fost silit să abdice, ca urmare a conjurației pregătite de către Monstruoasa Coaliție;
14 februarie 1888: A avut loc inaugurarea Ateneului Român din București;
19 februarie 1878: A fost încheiat Tratatul de pace de la San Stefano, Turcia, care a pus capăt Războiului ruso-româno-turc (1877-1878);
20 februarie 1932: A apărut la București primul număr al revistei *România literară*, sub conducerea lui Liviu Rebreanu;
24 februarie 1870: A fost inaugurată Monetăria Statului în România;
28 februarie 1785: Horea și Cloșca, conducătorii Răscoalei Tărănești din Transilvania de la 1784, au fost executați prin tragere pe roată.

Manifestări dedicate Centenarului Colegiului Național „Horea, Cloșca și Crișan” din Alba Iulia

Luni, 11 februarie a.c., Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a luat parte la manifestările dedicate zilelor Colegiului Național „Horea, Cloșca și Crișan” din Alba Iulia. Astfel, începând cu ora 10:00, Ierarhul nostru a participat la vernisajul intitulat „H.C.C.-ul în povești, imagini și documente la Centenar”, eveniment organizat cu prilejul îm-

plinirii a 100 de ani de existență a Colegiului albaulian, primul liceu românesc din Transilvania înființat după Marea Unire de la 1 Decembrie 1918.

Manifestările s-au desfășurat la sediul Serviciului Județean Alba al Arhivelor Naționale, fiind organizate de către Colegiul Național „Horea, Cloșca și Crișan” din Alba Iulia, Serviciul Județean Alba al

Arhivelor Naționale și Consiliul Județean Alba. În cadrul expoziției, au fost prezentate o serie de imagini și documente, unele cu o vechime de aproape un secol, care surprind istoria Colegiului din orașul Marii Uniri, înființat în anul 1919. Astfel, prin evenimentul de față se dorește a fi adus un omagiu atât celor care au contribuit la înființarea instituției, cât și cadrelor didactice și personalităților care au activat aici de-a lungul timpului.

În cuvântul rostit cu prilejul participării la evenimentele dedicate Centenarului Colegiului albaulian, Întâistătorul Eparhiei noastre a evidențiat importanța apropierei de Dumnezeu, în procesul de formare și dezvoltare a însușirilor intelectuale, morale și fizice ale tinerilor.

✧ Adrian Lazăr

Consultații oftalmologice gratuite, la Așezământul social „Sfânta Varvara” din Baia de Arieș

Așezământul social „Sfânta Varvara” din orașul Baia de Arieș a oferit, marți, 12 februarie a.c., consultații oftalmologice gratuite copiilor și vârstnicilor pe care îi ocrotește, dar și locuitorilor aflați pe raza localității. Campania a avut ca scop depistarea precoce a tulburărilor de vedere și corectarea lor promptă. Făcând referire la acțiunea de față, reprezentanții așezământului social au precizat următoarele: „Serviciile medicale oftalmologice au fost oferite de către medici specialiști cu aparatură de ultimă generație, existând și posibilitatea achiziționării de ochelari corespunzători, determinarea acuității vizuale, refracție oculară sau stabilirea dioptriilor. Persoanele vârstnice pe care le ocrotim au primit ochelarii corespunzători din partea centrului”.

Așezământul social „Sfânta Varvara” din Baia de Arieș a fost înființat în anul 2002 pentru a răspunde nevoilor de asistență socială a persoanelor vârstnice și a copiilor

din comunitate. Au fost create, astfel, două servicii: un Centru de zi pentru copii și Serviciul socio-medical de îngrijire la domiciliu, care funcționează și în prezent. Serviciul socio-medical de îngrijire la domiciliu a persoanelor înaintate în vârstă oferă sprijin unui număr de 29 de vârstnici. Aceștia beneficiază de servicii de îngrijire la domiciliu, primesc o masă caldă prin intermediul cantinei mobile, sunt ajutați la activitățile de bază din gospodărie, la curățenia în casă, la cumpărăturile zilnice și plata utilităților. Acest serviciu are ca obiective asigurarea creșterii calității vieții persoanelor vârstnice, păstrarea relațiilor de rudenie, asigurarea unei alimentații sănătoase, precum și asigurarea colaborării cu medicul de familie.

În ceea ce privește Centrul de zi pentru copii, acesta are în componență 25 de beneficiari și a fost înființat cu scopul de a răspunde nevoii de educație continuă a copiilor care provin din familii cu o situație socio-materială precară din

Baia de Arieș, dar și de a preveni abandonul școlar. Copiii care beneficiază de serviciile centrului de zi au o vârstă cuprinsă între 6 și 14 ani, sunt din clasa pregătitoare până în clasa a VIII-a, iar atunci când au fost admiși în centrul de zi aveau o performanță școlară scăzută, fiind în risc de eșec sau abandon școlar. La centrul de zi, copiii vin după terminarea programului școlar, servesc o masă caldă, efectuează fac temele și învață pentru ziua următoare. Ei participă și la activități recreative, de socializare și de petrecere a timpului liber, iar la finalul programului servesc o gustare rece. Copiii beneficiază lunar de consiliere socială și școlară, iar împreună cu familiile lor beneficiază și de consiliere psihologică. De asemenea, copiii sunt orientați școlar de către psiholog pentru a-și alege o profesie, ținând cont de performanța școlară și de capacitatea lor de a învăța.

✧ Pr. Nicolae Ignat

Excursie pentru copiii ocrotiți în Casa de tip familial „Sfântul Ioan Botezătorul” din Aiud

Copiii ocrotiți în Casa de tip familial „Sfântul Ioan Botezătorul” din Aiud au avut parte de o excursie pentru o zi în stațiunea montană Păltiniș. Călătoria a fost organizată de Asociația Filantropia Ortodoxă – filiala Aiud, în vacanța intersemestrială a elevilor, ca o recompensă pentru rezultatele obținute în primul se-

mestru al anului școlar 2018-2019. Făcând referire la momentele petrecute de tineri în excursia de față, reprezentanții așezământului social au declarat următoarele: „Copiii au petrecut câteva ore în aer liber, s-au bucurat de zăpadă și s-au dat cu săniile. Ei s-au relaxat și s-au destins după un semestru școlar în care au depus eforturi pentru a obține re-

zultate bune la învățătură. Copiii vor reveni la cursuri cu forțe proaspete și vor face mult mai bine față provocărilor școlare”.

Casa de tip familial „Sfântul Ioan Botezătorul” din Aiud a fost înființată în anul 2011 în urma unui parteneriat între Arhiepiscopia Ortodoxă de Alba Iulia, Asociația Filantropia Ortodoxă – filiala Aiud și Consiliul Județean Alba, prin Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Alba. În cadrul acestui așezământ sunt ocrotiți 15 copii și tineri cu vârste cuprinse între 6 și 21 de ani, care beneficiază de găzduire, hrană, servicii educative și de orientare școlară, de suport emoțional și de activități de dezvoltare a deprinderilor de viață independentă.

✧ Prof. Alina Tocănel

Evenimente

Vizite pastorale în protopopiatul Sighișoara

În zilele de 6-7 februarie a.c., Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a efectuat o serie de vizite pastorale în protopopiatul Sighișoara, fiind însoțit de către părintele protopop Ovidiu Dan. Astfel, în prima zi, Ierarhul nostru a fost prezent la compania multinațională „SEFAR” din municipiul Sighișoara, al cărei manager este domnul Povel Hermann. Cu această ocazie, Întâistătorul Eparhiei noastre le-a adresat angajaților firmei cuvinte de folos, precum și îndemnuri privitoare la conduita morală din viața de zi cu zi.

De asemenea, tot în această zi, Părintele Arhiepiscop Irineu a poposit în mijlocul mai multor comunități parohiale din cuprinsul protopopiatului Sighișoara, respectiv în parohia Seleuș, unde slujește părintele Nicolae David, în parohia Nadeș, păstorită de părintele Ionuț Călin, în parohia Bălăușeri, unde slujește părintele Ștefan Puiu, și în filia Măgheruș, aparținătoare parohiei Țigmandru, păstorită de părintele Vasile Lulea. Aflându-se în această localitate, Înaltpreasfinția Sa a poposit la casa părintească a părintelui arhimandrit Ghelasie Țepeș, starețul Mănăstirii „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” de la Sighișoara, unde a vizitat-o pe mama părintelui, aflată la venerabila vârstă de 93 de ani.

Chiriarhul nostru a fost întâmpinat cu bucurie de credincioșii prezenți, cărora le-a adresat, cu aceste prilejuri, numeroase sfaturi duhovnicești. Părintele Arhiepiscop Irineu i-a îndemnat să ducă o viață creștină autentică și să își călăuzească întreaga activitate după principiile Sfintei Evanghelii, avându-L ca model suprem pe Însuși Mântuitorul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat. De asemenea, Arhipăstorul Alba Iuliei le-a oferit preoților îndrumări pastoral-misionare și administrativ-gospodărești, necesare pentru o bună organizare în cadrul parohiei.

La orele serii, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a fost prezent la Mănăstirea „Sfântul Mare Mucenic Dimitrie” de la Sighișoara. Cu acest prilej, Ierarhul nostru a prezidat Sinaxa monahală a viețuitorilor acestui așezământ monastic aflat sub oblăduirea părintelui arhimandrit Ghelasie Țepeș, starețul mănăstirii. În cadrul acestei întruniri, Întâistătorul Eparhiei noastre le-a adresat celor prezenți numeroase cuvinte duhovnicești în care a reliefat importanța lucrării virtuților morale pentru

dobândirea Împărăției cerurilor și a eliberării din robia păcatului. De asemenea, au fost dezbătute și unele aspecte liturgice și administrative care privesc viața din cadrul așezămintelor monahale.

În ziua de 7 februarie, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, a continuat itinerariul pastoral efectuat în cuprinsul protopopiatului Sighișoara. La primele ore ale zilei, însoțit de părintele protopop Ovidiu Dan, Ierarhul nostru a poposit la primăria Comunei Saschiz, unde s-a întâlnit cu domnul primar Ovidiu Șoaită, precum și cu angajații instituției. În continuare, pe parcursul acestei zile, Părintele Arhiepiscop Irineu a fost prezent în parohia Mihai Vi-teazu, păstorită de părintele Ion Purcea, în parohia Vânători, unde slujește părintele Vasile Munteanu, și în parohia Șoard, păstorită de părintele Sergiu Baes. Părintele Arhiepiscop Irineu a fost întâmpinat cu multă bucurie de către preoții și credincioșii din cadrul acestor comunități parohiale, cărora le-a adresat numeroase cuvinte de folos.

În cuvântul rostit cu prilejul vizitelor pastorale efectuate în protopopiatul Sighișoara, Arhipăstorul nostru a spus: „Satul românesc, destul de îmbătrânit, este încă un loc pitoresc, în care poți găsi bunul simț, hărnicia, încrederea în pronia divină și frumoase datini moștenite de la vrednicii noștri străbuni. Astfel de valori reflectă identitatea românească pe care preotul paroh o apără exemplar și o promovează cu sârguință. Misiunea păstorului sufletească în parohiile din mediul rural este aceea de a oferi asistență pastorală și socială creștinilor, făcându-i pe aceștia conștienți de iubirea protectoare a lui Dumnezeu. În cadrul vieții de la țară, marcată tot mai pregnant de singurătate, lipsuri și suferințe, preotul ortodox este «Evanghelia ce trece pe cale»”.

Prin aceste întâlniri, Ierarhul nostru întărește nădejdea fiilor duhovnicești în Biruitorul vieții și al morții, consolidând legătura dintre turmă și păstorul sufletească într-o lume zbuciumată și îngrozită de frică și nesiguranță. Așa cum Mântuitorul Hristos i-a încurajat și i-a salvat pe discipolii Săi de pericolul înecului, tot astfel aceste vizite au rolul de a le întări credința în Fiul lui Dumnezeu și de a-i ajuta să fie biruitori asupra ispitelor ce vin de la diavol și a păcatelor ce otrăvesc sufletele.

✧ Pr. Oliviu Botoi

Alexandru Surdu, *Monumente pentru eroii culturii române, Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2018, 197 p.*

Pentru o bună bucată de timp, anumite voci au infirmat sau chiar au negat capacitatea românilor de a crea cultură. În încercarea de a combate vocile care încă mai susțin această teorie, în anul Centenarului Marii Uniri, academicianul Alexandru Surdu ne propune o colecție de crochiuri evocatoare (discursuri, mici biografii și articole de popularizare sau prezentări de carte), demonstrând că, atât în trecut, cât și în prezent, prin personalitățile care s-au remarcat în diferite domenii de activitate, românii au un extraordinar potențial creator. Prin intermediul celor 16 crochiuri antologizate între copertile volumului avut în vedere, academicianul Alexandru Surdu ne prezintă tot atâtea profiluri creatoare, personalități ale vieții culturale, științifice, economice, dublate de evocarea celor mulți anonimi, care, de-a lungul timpului, au susținut eforturile celor dintâi.

Alexandru Surdu este un filosof român, membru titular al Academiei Române, membru al Uniunii Scriitorilor din România, președinte al Despărțământului ASTRA Brașov, director al Institutului de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru” din București. Dincolo de aceste dregătorii îndeplinite cu cinste, academicianul Alexandru Surdu este un eminent om de știință, un filosof recunoscut nu doar pe plan național, ci și internațional, dovadă stând impresionanta și valoroasă operă publicată. Creator de școală și instituții românești, deschizător de drumuri în cercetarea filosofică, academicianul Alexandru Surdu este, fără îndoială, una dintre personalitățile societății românești contemporane ce merită așezate în panteonul celor care au creat și creează cultura.

Cele 16 texte amintite scot în evidență imensa resursă creatoare a poporului român, evocând personalități din domeniul artei (Dorel Vișan), filosofiei (Constantin Noica), lingvisticii (Andrei Rezeanu), literaturii, istoriei și criticii literare (Titu Maiorescu), fizicii (Ionel-Valentin Vlad), teologiei (Mitropolitul Laurențiu Streza).

Apropiat al filosofului Constantin Noica, alături de care a avut ocazia să studieze în sălile de lectură ale Bibliotecii Academiei Române (îndeosebi manuscrisele lui Mihai Eminescu), autorul ne propune și o scurtă

prezentare a tezaurului (în mare parte necunoscut) înmagazinat, scoțând în evidență rolul formator pe care această venerabilă instituție îl poate juca în devenirea unui tânăr căutător al pietrei filosofale.

Deloc lipsite de importanță sunt legăturile dintre Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român - ASTRA și Academia Română, activitatea celor două instituții fiind îngemănată încă de la începuturi. De altfel, acest lucru reiese și din faptul că membrii marcanți ai Asociațiunii ASTRA au ajuns să facă parte din Academia Română, iar personalitățile de frunte ale Academiei Române au ajuns să fie cooptați în structurile Asociațiunii ASTRA ca membri de onoare, schimburile dintre cele două instituții fiind benefice pentru toată suflarea românească.

Nu lipsește nici evocarea așa-numiților „marmațieni”, vrednicii locuitori ai județului Maramureș (al cărui cetățean de onoare este și academicianul Alexandru Surdu, începând cu luna februarie a anului 2018), considerați a fi cei mai autentici dintre români. Discursurile rostite cu diferite ocazii despre acest colț al țării noastre sunt dublate de prezentarea *Enciclopediei familiilor nobiliare române din Maramureș*, lucrare elaborată în anul 1959 de către Alexandru Filipașcu și reeditată, în anul 2015, de Ion și Livia Piso în cadrul programelor editoriale derulate de Asociația „Bogdan Dragoș”.

Extrem de emoționantă este evocarea regretatului academician Ionel-Valentin Vlad, președintele Academiei Române (2014-2017), definit ca un „patriot prin participare”, de care autorul acestui volum a legat o sinceră și frumoasă prietenie, ilustrată atât prin colaborarea pe tărâm cultural, cât și prin colaborarea în cadrul echipei de conducere a celui mai înalt for cultural-științific din țara noastră. Am ținut să scoatem în evidență și să accentuăm mesajul acestei evocări, în condițiile în care, spre rușinea noastră, plecarea dintre noi a academicianului Ionel-Valentin Vlad a fost, parcă, trecută cu vederea, ignorată chiar și de presa națională.

Concluzionând, putem afirma că, prin crochiurile prezentate, autorul și-a atins scopul, ridicând, în sens metaforic, veritabile monumente (simbolice) întru cinstirea eroilor culturii române, personalități ale vieții cultural-științifice, care ard sau au ars până la capăt pentru atingerea nobilei ideal al cunoașterii. Pe lângă aceasta, mesajul volumului este unul cât se poate de simplu: din când în când, pentru liniștea sufletească a fiecărui individ, este recomandat să ne oprim din fuga nebunească după glorie și beneficii materiale și să reflectăm asupra trecutului nostru, asupra „monumentelor” ridicate de înaintașii noștri, să conștientizăm și să ne mândrim cu faptul că aparținem unei națiuni mărețe, care a dat omenirii valori inestimabile.

✱ **Mihai-Octavian Groza**

Plimbare prin Bizanț (VI) Biserica lui Constantin Lips

alți demnitari, a fost înmormântat și fiul ei Constantin și fratele ei Andronic. Spitalul construit de primul ctitor, o ruină în 1261, a fost refăcut tot de Împărăteasa Theodora.

În secolul al XV-lea, Mănăstirea Lips a fost transformată în moschee de către Fenari Ali Efendi. Mai târziu, aceasta va fi folosită drept loc de predică de către renumitul predicator musulman Sheikh Isa. De la aceștia doi, actuala clădire și-a primit noul nume: Fenari Isa.

Biserica acestei mănăstiri este cea mai veche structură eclesială în formă de cruce înscrisă din Constantinopol. Biserica cea mare este înconjurată de șase capele secundare, dintre care două lângă altar și alte patru de-a lungul pereților laterali ai acesteia. Fiecare capelă dintre cele laterale avea câte un dom. De la aceasta s-a ajuns la tipul de biserică bizantină cu un dom central și alte patru secundare, mai mici, așezate între brațele crucii. În

anii 1633 și 1918, biserica a trecut prin două mari incendii. Mănăstirea a rămas în ruine pentru mai mulți ani. În acest răstimp, s-au desfășurat fructuoase săpături arheologice. Ea a fost restaurată în exterior, începând cu 1960, de către Institutul Bizantin din Boston, iar în interior de către restauratorii turci. Despre faima ei de odinioară au scris mulți cronicari. Amintim doar pe Nichifor Gregoras și George Sphrantzes. În 1929, arheologul Theodor Makridis a găsit aici 32 de morminte, printre care al Împărătesei Theodora și al fiicei acesteia, Evdochia.

Acum, moscheea se poate vizita în afara programului de rugăciune musulman. În interiorul ei se mai păstrează câteva capituluri și cornișe ornamentate.

Și să nu uitați: cea mai fascinantă istorie e istoria bizantină!

» continuare în următoarele numere

✱ **Pr. Cornel Marcu**

Patristica

Sfântul Meletie, arhiepiscopul Antiohiei

Sfântul Meletie a fost episcopul Ortodox al Antiohiei din anul 361 și până la moartea sa, în anul 381. Pentru sprijinul său ferm față de Ortodoxia Sinodului I Ecumenic de la Niceea, a fost exilat de trei ori sub împărații arieni. Unul dintre ultimele sale acte a fost de a prezida al doilea Sinod Ecumenic, din 381. Prăznuirea sa are loc la data de 12 februarie.

Meletie s-a născut în Melitene, Armenia Mică (în partea de nord-est a Turciei de astăzi), din părinți nobili și înstăriți. Se pare că a început o viață ascetică încă din tinerețe. A fost episcop al Sevastiei, dar nu a rămas acolo multă vreme. În anii următori Sinodului de la Niceea, Biserica Antiohiei era sfâșiată din cauza disputelor ariene. În anul 360, când Eudoxie al Antiohiei, un arian, a devenit episcop al Constantinopolului, succesiunea la scaunul episcopal a fost redeschisă. Meletie, care fusese un prieten apropiat al lui Acachie de Cezareea, a devenit arhiepiscop în Antiohia. El nu avea temperamen-

tul lui Atanasie, dar avea alte calități autentice: ducea o viață caracterizată de simplitate, moralitate și pioșenie sinceră. Când a intrat în Antiohia, a încercat să pună capăt diferitelor abuzuri, nestârnind dușmănie din partea nimănui, pentru că evita toate problemele aflate în discuție.

Ca să-i forțeze mâna, Împăratul Constanțiu al II-lea, un arian convins, a convocat o întrunire a episcopilor pentru a-i cere lui Meletie să își explice poziția. Într-o expunere în care a evitat limbajul „tehnic” și discuția fără rost, ierarhul antiohian a conchis pe scurt, întinzând trei degete și apoi strângând două și spunând: „Trei Persoane sunt concepute în minte, dar este ca și când ne adresăm numai uneia” și, astfel, și-a stabilit mărturisirea ortodoxă. Prin această mărturisire de credință, Meletie a dat o lovitură puternică arienilor.

Constanțiu și arienii și-au luat repede revanșa. În anul 361, Împăratul l-a exilat pe Meletie în Armenia natală după ce acesta ocupase scaunul episcopal vreme de mai puțin de o lună. După exilarea sa, viața religioasă din Antiohia a devenit haotică, iar bisericile erau în cea mai mare parte în mâinile arienilor. Această schismă s-a prelungit până în anul 415.

Mai târziu, în noiembrie 361, Împăratul Constanțiu al II-lea a murit subit și a fost urmat de către Iulian Apostatul, care a abrogat imediat decretul de exilare. În anul următor, Meletie s-a întors în Antiohia, dar într-o atmosferă extrem de tensionată.

În anul 365, Împăratul Valens l-a exilat din nou pe ierarh în Armenia. Data întoarcerii sale în scaun este nesigură; este posibil ca el să se fi reîntors în Antiohia în 367. În această perioadă, numărul celor care afirmau că Meletie era ortodox a sporit odată cu numărul episcopilor care-l susțineau. Îl menționăm aici pe Sfântul Vasile cel Mare, noul episcop al Cezareei Capadociei. În octombrie 379, ierarhul din Antiohia a prezidat un sinod al episcopilor, convocat pentru a proclama restabilirea Ortodoxiei în Răsărit. În mai 381, Meletie și Împăratul Teodosie I s-au întâlnit la ceea ce avea să devină al doilea Sinod Ecumenic, din Constantinopol, sinod menit să aducă pacea în Biserica dezbinată. Sinodul s-a deschis prin alegerea lui Grigorie Teologul ca episcop al Constantinopolului. Acesta a fost înscăunat de Sfântul Meletie însuși, iar ulterior au continuat discuțiile care au dus la confirmarea Crezului Niceean. În timpul acestor sesiuni sinodale din anul 381, Meletie a murit subit.

Funeraliile vrednicului ierarh s-au ținut în Biserica Sfinților Apostoli din Constantinopol, după care trupul lui a fost dus în Antiohia, unde a avut loc o a doua slujbă de pomenire. În cele din urmă, Meletie a fost înmormântat alături de predecesorul său, Sfântul Vavila al Antiohiei.

Ioan Rămureanu, *Istoria Bisericească Universală. Manual pentru seminariile teologice*, EIBMBOR, București, 2004.

Răspunsul Bisericii la întrebările societății

De când se utilizează toaca și clopotul în cultul creștin și care este rolul acestora?

Dacă poposim într-o zi în incinta unei mănăstiri, vom fi impresionați, printre altele, de sunetul frumos al toacei, bătută la diverse ore, și care marchează începutul sau anumite momente din cultul divin zilnic. Întrebuițarea acesteia în cult s-a făcut din vechime, în primele secole, mai ales din cauza persecuțiilor îndreptate împotriva creștinilor, care erau chemați sau convocați la adunările de cult sau la slujbe de către persoane însărcinate special cu această îndatorire. După încetarea persecuțiilor, creștinii au întrebuițat diferite instrumente, printre care, la început, trâmbița sau tuba, folosită și la evrei, după aceea ciocanul de lemn, cu care se bătea în ușile creștinilor, anunțându-i momentul de începere a serviciilor divine. Mai târziu, în Biserica de Răsărit apare un instrument care a rămas definitiv în cultul creștin: toaca. Acest instrument este confecționat fie din lemn, fie din fier.

Toaca din lemn este o scândură lungă și îngustă, făcută dintr-o esență sănătoasă și tare de copac (fag sau paltin) în care se bate cu unul sau două ciocane de lemn, în funcție de poziția toacei. Dacă toaca este agățată, se bate cu două ciocane; dacă este portativă, numai cu unul. Toaca de fier este confecționată dintr-o bucată de metal în formă de șină lată, de regulă curbată, în care se bate cu ciocane de metal. De obicei, toaca de metal este fixată pe un suport sau atârnată în cuie, fie în clopotniță, fie în fața bisericii sau într-o latură a acesteia.

Toaca simbolizează trâmbița îngerilor cu care ei vor suna la sfârșitul veacurilor. De aceea, sunetul ei ne îndeamnă să participăm la slujbă și la viața liturgică în general, având în vedere că la Judecata de apoi vom da socoteală de tot ceea ce am făcut

în această viață. Toaca se întâlnește în toate Bisericile din răsăritul creștin, atât în mediul urban, cât și în cel rural, dar mai ales în mănăstiri, pentru a aminti permanent viețuitorilor de aici momentele principale ale slujbei.

În Biserica Ortodoxă Română, toaca s-a întrebuițat de timpuriu și o întâlnim pretutindeni. În cult, ea vestește începutul celor șapte lăude zilnice, începutul Sfintei Liturghii și al unor ierurgii. În Biserica noastră există trei feluri de toacă: 1) toaca mică de lemn sau portativă, care se bate de regulă înconjurându-se biserica și făcându-se opriri în cele patru laturi ale ei; 2) toaca mare, tot de lemn, fixată în clopotniță sau în curtea bisericii; 3) toaca de fier sau „tochița”, fixată în clopotniță sau în curtea bisericii.

Alături de toacă, cu diversele ei forme, în cultul creștin se mai întrebuițează, ca instrument de înștiințare a începutului slujbelor sau de marcarea a unor momente importante din cadrul lor, și clopotele. Spre deosebire de toacă, ele au intrat mai târziu în întrebuițarea liturgică, mai întâi în apus, apoi în răsărit. Clopotele simbolizează vocea sau chemarea lui Dumnezeu și, deci, îndemnul de a participa la slujbele sfinte săvârșite în biserică.

După tradiție, inventatorul clopotului este socotit Paulin de Nola din Campania, la sfârșitul secolului al IV-lea, de unde se trage și denumirea apuseană de „campane” dată clopotelor. În Biserica de răsărit, primele clopote au fost trimise în dar Împăratului bizantin Mihail al III-lea (842-867), în anul 852, de către Ursus Patricianus, dogele Veneției. Generalizarea lor în răsăritul creștin s-a desăvârșit abia în secolul al XII-lea. După cucerirea Constantinopolului de către turci, clopotele au fost interzise de noii stăpânitori, ceea ce a făcut ca în multe părți să se revină la toacă.

Clopotele se întrebuițează în toate bisericile creștine. Ele sunt

numeroase în lăcașurile de cult din Biserica Rusă, unde există adevărate game de clopote acordate după o tehnică asemănătoare cântatului la orgă. Fiind socotit un obiect de cult foarte important, clopotul se sfințește ori se stropește cu apă sfințită după o rânduială specială. Bătutul clopotelor se face, ca și toaca, la începutul slujbelor importante și la unele momente de seamă din cadrul acestora, la slujba de seară, la miezul nopții, de dimineață, la începutul Sfintei Liturghii, ca și la unele ierurgii. Clopotele se mai întrebuițează și pentru a marca anumite evenimente sau întâmplări din viața credincioșilor sau a obștii creștine: încetarea din viață a unui enoriaș, în caz de incendii, războaie sau revoluții ori alte evenimente deosebite, calamități, inundații, grindină ș.a.

Clopotele se toarnă dintr-un aliaj special în care predomină alama, care-i determină și sonoritatea. Pentru adăpostirea clopotelor și a toacei s-au zidit clopotnițele ortodoxe sau campanilele apusene. Ele sunt construcții în formă de turn, fie separate de biserică, fie în unul din turnurile bisericii. La majoritatea lăcașurilor de cult din țara noastră, clopotnițele sunt separate de biserică, deși există destule edificii în care turla de pe pronaos sau una dintre cele două turle existente aici servește drept clopotniță.

Nicolae D. Necula, *Biserică și cult pe înțelesul tuturor*, Editura Europartner, București, s.a., p. 60-63.

Poesis - Poesis - Poesis

Zabeu
de Pavel Moldovan
Alba Iulia

Trecea prin Ierihon
Hristos Iisus,
Și iată într-un pom,
Pe-o creang-acolo sus,
Se-afla urcat un om.
Fiind de statură mic,
Mult își dorea pe Domnul în trecere
Să-l vad-un pic.
Mai mare peste vameși
Se întâmpla să fie,
Dar Domnul pe-orice om
Primea cu bucurie.
Strângând atâta dare
Era bogat Zabeu,
Era deci om cu stare
Acest micuț evreu.
Oamenii-l judecau
Căci lor le-ncălca bunul,
Dar legea lor de fapt
N-o respecta niciunul.
Iisus când ajunsese
Sub sicomoru-n care
Zabeu privea la El
cum făcea fiecare,
Îi porunci îndat' acestuia
Zabee, dă-te degrabă jos,
Căci azi în casa ta
Va zăbovi Hristos.
Cu mare bucurie, Zabeu primi
Pe Domnul și-a promis:
Iată, Doamne, averea care-am strâns
Săracilor o-mpart... O, Domnul meu!
Iar celui ce l-am nedreptățit
N-apoi voi da lui împătrit.
Iisus a spus atunci:
Cel ce spre-a mă vedea
Se urcase sus pe ram
Prin propriul cuget este mântuit,

Căci e și el un fiu al lui Avraam.
Căci Eu nu am venit acum, la început
Pe cineva să pierd,
Ci doar să mântuiesc
Orice suflet pierdut.
Azi cuget că-n viață
Am și nedreptățit,
De-aceea-Ți cer iertare,
Iisus al meu iubit.

Voia Ta, Doamne...
de Mirela Petric
Alba Iulia

Legea vieții mele fie
Voia Ta, iubit Iisus,
M-oi supune numai Ție,
Dreptatea Ta-i mai presus.

Tărie și-orânduială
De la Tine eu primesc,
Fără urmă de-ndoială,
Eu în toate Te zăresc.

Unde ești Tu Doamne-i totul:
Chibzuință și iubire,
Voi găsi-n mine efortul
De-a lucra-n a Ta voie.

Tu știi totul, Te-ngrijești
De cel ce-Ți este supus,
De nu se-abate-l iubești,
El, spre rău, nu este dus.

Cuvântu-Ți de mântuire
Intrat-a-n inima mea,
În tot timpul de rodire,
Eu cules-am dragostea.

Iubirea Ta-i Raiul veșnic
Ce-mi cuprinde viața-ntreagă,
De voi fi-n voia-Ți temeinic
De Veșnicie mă leagă.

 Cartea lunii

Omul în Vechiul Testament

Autor: Georges Pidoux
Editura: Reîntregirea
Nr. pagini: 154
Anul: 2019

Arezanul sau Gurbanul viilor

Strămoșii noștri, dar și toate celelalte popoare, au acordat vinului un loc aparte în toate ritualurile de venerare a divinității. Biserica, de asemenea, a făcut din vin una dintre cele mai importante materii liturgice. Enologii și etnologii pasionați de acest subiect sunt de părere că viticultura, preluată de la geto-daci și tracii, a dobândit un loc aparte în îndeletnicirile de bază ale poporului român, devenind chiar un argument al continuității poporului român în spațiul carpato-danubiano-pontic (Ion Pușca, „Viticultura – argument al continuității poporului român”, în Muzeul Vrancei, *Studii*

și comunicări, vol. VIII-X, Focșani, 1991, p. 69-80).

Formula de *Arezan* provine de la denumirea populară *Trifon Zarezan* sau *Trifon cel Tăiat*, pe care o întâlnim în nordul Bulgariei. În teritoriul de la sud de Dunăre, luna februarie este denumită *zarezan*, iar *zárezan* este numele unei sărbători dedicate viței-de-vie. Astfel, putem spune că numele de *Arezan* este un împrumut de la vecinii noștri sud-dunăreni. Al doilea nume al sărbătorii, *Gurbanul viilor*, se pare că este unul mai nou, tocmai pentru că lingviștii sunt de părere că provine de la cuvântul turc *curban* / *kurban*, care înseamnă „jertfă, sacrificiu sau ofrandă religioasă”. Folosirea acestui cuvânt turc este legată de ideea de jertfă, simbolizată prin arderea ritualică a mlădițelor de viță-de-vie care au fost tăiate simbolic și prin ospățul ritualic. Denumirea de *Târcolitul viilor* se pare că pornește de la verbul *a târcoli* (*a da târcoale*) sau de la substantivul bulgar *târkalo* (*cerc*), evidențiindu-se obiceiul de a înconjura ritualic butucul de viță-de-vie. Ultimul nume al sărbătorii viticole

de pe 1 februarie, *Trifănitul viilor*, provine de la Sfântul Mucenic Trifon, un martir al secolului I, considerat de către Biserică și popor ca fiind un patron al prădătorilor, dar și un protector al recoltelor. Tradiția spune că în timpul vieții sale ar fi alungat prin rugăciunile sale către Dumnezeu o invazie de lăcuste care amenința culturile agricole din orașul natal, Campsada. Tocmai de aceea Biserica a păstrat în *Molitfelnic* o rugăciune adresată Sfântului Trifon, care se citește ori de câte ori recoltele și turmele de animale sunt amenințate de prădători (Doru Mihaescu, „Două regionalisme sudice asemănătoare ca proveniență, dar diferite ca «destin»: Arezan și Dragobete”, în *Fonetica și dialectologie*, vol. XXIX, București, Editura Academiei, 2010, p. 30-37).

Această sărbătoare viticolă este presărată cu o serie de ritualuri specifice destul de interesante. Din capul locului trebuie să spunem că în data de 1 februarie nu se lucrează, crezându-se că cei care vor încălca această interdicție vor înnebuni. Încă de dimineață, preoții oficiază

în biserici slujbe, iar femeile duc semințe de diferite feluri pentru a fi sfințite. De asemenea, ele dau un căuș sau găvan de mălai cerșetorilor pentru ca lăcustele să nu distrugă semănăturile. Tot acum se prepară *turta furnicilor*, care mai apoi este așezată pe un mușuroi cu scopul de a îmbuna micile viețuitoare. Bărbații, în schimb, pleacă în câmp, unde se află culturile de viță-de-vie. Preotul este invitat și el pentru a rosti rugăciuni și pentru a sfinți butucașii cu apă sfințită. În unele zone ale țării, se face chiar și o slujbă de sfințire a apei special pentru această sărbătoare populară, iar apa sfințită poartă numele de „Aghiasma Sfântului Trifon”. Gospodarii taie primele mlădițe apărute pe butucași, le pun la piept, fac din ele cunună pe care o poartă pe cap sau le ard simbolic drept ofrandă pentru divinitate. De asemenea, este dezgropată o sticlă cu vin ce a fost lăsată încă din toamnă la capătul hotarului și din ea se înfruptă cei prezenți. În unele regiuni, se încropesc mari petreceri cu mâncare multă, băutură și fo-

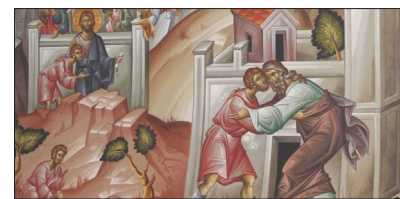
curi, toate având atât un caracter fertilizator, cât și unul de jertfă sau de sacrificiu. Interesant este faptul că femeile nu au dreptul de a participa la aceste petreceri organizate în câmp, ci ele au menirea doar de a da pomană celor nevoiași (Narcisa A. Știucă, *Spirala sărbătorilor: rosturi, tâlcuiri și deslușiri*, Sibiu, Editura Astra Museum, 2014, p. 102-104). Acolo unde *Arezanul* a primit influențe mai mult religioase decât pur materiale, țărani țin post în această zi, crezând că așa Dumnezeu și Sfântul Trifon le vor ocroti gospodăria tot anul.

În concluzie, putem spune că *Arezanul* este o sărbătoare care se bucură încă de popularitate în viața satului românesc. Ceremoniile rituale din data de 1 februarie sunt, din nou, o dovadă vie a capacității țărânului român de a armoniza viața spirituală cu cea materială. De acum înainte, satul românesc prinde viață, iar obiceiurile populare destinate protecției gospodăriei devin din ce în ce mai intense.

 Andrei Motora

Glasyul Evangheliei

Creștinismul de primăvară este, dacă vrei, minunata insinua-re și convertire a tăcerii în cântec, a durerii în speranță, a întristării în bucurie, a pacienței în răsplată, a ingratitudinii în iertare, a frivolității în fidelitate, a patimei în umilință, a urii în iubire (este vorba de segmentul liturgic *triodal*, care altoiește cu frumos și dumnezeiesc pământescul și omenescul). Acum este vremea marilor dispoziții și exuberanțe spirituale; primăvara parcă ne veghează, cu veghe ca de inger, visul depresurat, iar na copilăriei rămasă în urmă, dorul care le cuprinde pe toate: pe cei ce nu mai sunt lângă noi să se bucure de bucuria noastră, copacii și ulițele primei iubiri, tăinuitele-n amintire sau uitare prietenii, albumul cu însingurate frumuseți, drumul iluziilor, una câte una pierzându-se în depărtarea care adie asemenea unui acoperământ, peste lume și peste speranța pornită să se adune și să se limpezească în apa din care bea numai lumina (...) Totul, altcum, primăvara este, paradoxal, elegiac; asta, pentru că, deși este o explozie de optimism, deși totul este atât de animat – la tot pasul întâlnim înmuguriri, îmbobociri, înfloriri – de *îniușat*, de bine pentru ființă, totuși, un anumit fel de melancolie ne adie – poate cineva din primăvara trecută mai este cu noi; poate credința noastră este tot mai lipsită de poezie, mai puțin uimită de *fresca-elogiu* a naturii renăscute ca prin minune, și a Creatorului ei; poate, pentru că așteptate cu prea multă nerăbdare, s-au cam dus tandrețea credinței, taina deniilor, care, vai, au tot mai puțini flori și smerire, tăcere, emoție, calm, așezare sufletească și capacitatea de a scânteia

peste pământ, și către cer, *pulbere de frumusețe morală*, lumina din văpaia uimirii, pagini albe de suflet, pe care să fie scrise *ziceri triodale*; și tristețea de-a nu fi găsit încă *biserica din inimă*, în care să ne împărtășim mereu „cu două-trei cuvinte de iubire și cu alte două-trei de viață și de moarte”.

Duminica Înfricoșătoarei Judecății (a Lăsăturii sec de carne); Ev. Matei 25, 31-46;

Duminica Izgonirii lui Adam din Rai (a Lăsăturii sec de brânză); Ev. Matei 6, 14-21;

Duminica a 3-a din Post (a Sfintei Cruci); Ev. Marcu 8, 34-38.

Dumnezeu nu este doar atotbun, ci dintotdeauna și atodrept (nici „nu poate” să fie altfel, având în vedere evoluția religios-morală dintotdeauna a omenirii). Așadar, întru dreptate se va face ordine și va fi răsplătit fiecare după *comoara* lui morală, pentru că numai așa se împlinește *legea firii*; actul judecății este clipa în care „istoria dusă de Dumnezeu își atinge apogeul” – ea trebuie decantată și limpezită. Este clipa în care se va dovedi dacă vom ști să apreciem ca atare măreția, unicitatea și irepetibilitatea clipei, dacă totul și toate au lucrat, pe pământ, spre binele celor care îl slujesc și îl iubesc pe Dumnezeu. Actul judecății este acel decisiv *punct cardinal*, în care Dumnezeu premiază, pune în evidență fața dinspre bine și frumos, dinspre adevăr și dreptate, dinspre iubire și iertare a naturii umane; este momentul preliminar care întrevode trecerea a toate câte sunt și victoria ultimă și definitivă a iubirii; și, nu în ultimul rând,

este clipa în care îndeosebi, pe bună dreptate, vor fi luați *la rechizitoriu* toți cei rânduși să arate lumii calea cea mântuitoare, și care au ocupat ca niște impostori și uzurpatori „scaunul lui Moise”. Pentru că, nu o dată, cei îndreptățiți și rânduși să formeze conștiințe nu oferă celor încredințați decât un spectacol josnic și grotesc al iubirii de stăpânire și al grijii de multe, câtă vreme ținta / responsabilitatea lor morală este în pragul falimentului ireversibil (...) Tocmai de aceea, *laureații*, pe bună dreptate, pentru că și-au făcut și folosit sufletul drept Cer al milei atingând pământul, pentru că au înfruntat și ridiculizat deopotrivă răutatea și prostia, pentru a-i prezenta lui Hristos prinosul, jertfa, darul bunății lor, vor fi *reținuți* pentru a primi *cetățenia* Cerului, și a se învrednici și de binecuvântarea Tatălui-Dumnezeu. Cum, dar, să nu salte gândul, până la cer, înălțând îndurare și binecuvântare.

Este condamnată în cauză, fără menajamente, împietrirea inimii și duplicitatea firii omenеști; nu trebuie să uităm că din mândrie și duplicitate, omul a pierdut paradisul (chiar și atunci când a fost dovedit de Dumnezeu, omul nu a găsit de cuviință să-și recunoască culpa, ci l-a încărcat pe creator cu greutatea păcatelor sale – vezi Facere 3, 12). Mai mult, însăși petrecerea noastră în lume este foarte adesea stigmatizată de rănilile fărâdelegilor noastre, ale căror consecințe cu atâta osârdie și iscusință le punem pe seama semenilor. Cu alte cuvinte, într-un fel ne comportăm înăuntrul nostru, și altfel în afara noastră, crezând că nu suntem sesizați și nici văzuți de cine trebuie.

Până și antropologia necreștină vede în om „o ființă dăruită cu bunătate de la Dumnezeu, și pe Dumnezeu clement și iubitor” (în același timp, recunoaște și sesizează și „handicapul” vital și înțelegător al oamenilor și anume: „incapacitatea de a supraviețui în izolare, altfel decât acceptând ajutorul celorlalți și oferindu-l la rândul-le); ne surprinde maniera ultimativă și sentențios-punitivă în care se cultivă relația om-Dumnezeu și om-semeni, într-un spațiu existențial în care singura preocupare ar trebui să fie recuperarea noastră morală și umană, iar unicul scop final, mântuirea. Pentru că, chiar dacă până la un moment dat, omului îi ține exercițiul disimulării, până la urmă, va fi dovedit și va fi răsplătit „pe măsura demagogiei și ipocriziei sale”. Corolar, fericirea toată stă ascunsă în doar credința și inima curate, în blândețe, în omenie, în viețuirea, pilda și lucrarea vrednicilor noștri monahi, care, prin rugăciunea și jertfa lor, ne ajută să creștem moral mereu și să întinerim în bine (...) Pentru că vorbim de un *timp psihic* de cum ar putea fi pentru fiecare și un preafrumos al vieții antamat de *rațiunea inimii*, numai-decât ne gândim la ceea ce ar putea însemna un timp care doar începe, și în care trebuie să învățăm din Evanghelie măcar *cursul de iertare aplicată*. Și, pe cale de consecință, atitudinea noastră se reflectă în deprinderea și aplicarea iertării aproapelui și prin aceea că, iară și iar, îi oferim șansa de a descoperi în sine, și în noi, minunea credinței.

Doar așa, „efortul facultăților noastre interioare va adăuga edificiumul spiritual și moral al lumii proprii-

le, nebanuite până atunci, biruințe și elevații”. Iertarea fiind, până la urmă, preludiul, virtutea unghiulară în alcătuirea *canonului* vieții creștine celei mai autentice; calea ideatică, dar nu numai, către preafrumosul vieții, ca deșiderat / poveste fără oameni răi și lumi nedrepte.

Crucea este *axis*-ul care dă rost speranței și transfigurează și deopotrivă angajează lupta cea mare care se dă în lume, în sufletul omului, între bine și rău, între adevăr și fals, între libertate și înrobire, între lumină și întuneric. Crucea este *axis* și prin aceea că în taina ei nu se poate pătrunde decât cu inima, de vreme ce cuvintele pot fi destrămate, iar o conștiință aproximativă, desfigurată rapid. Nimic din ceea ce este pământesc nu poate aspira la cer fără *proba crucii*, cu atât mai mult, cu cât pentru omul păcătos, este aducerea aminte, distincție, tresărire, înfiorare și avertisment. Mai mult, este partea spirituală a materialului din care sunt făcuți lumea și omul; este iubirea Fiului lui Dumnezeu și durerea lui pentru lume; este replica pe care Dumnezeu o dă fiecărei ființe dornice de mântuire, într-o paradigmă fie și proprie (câte păcate, atâtea crucificări ale Domnului). Doar zicea poetul: „printre copacii cerului se cascade / mari aripi neazuite de urechi / cântarea ta nu poate să trezească / strămoșii din mormintele lor vechi / ți-am săngerat cuvintele rebele / nemărginitul vremilor abis / nu fără noimă, ci în tonuri grele / va răsună zadarnicul tău vis / pentru vecie brațele și anii / și-a desfcut stelarul tău Pilat / o, Eli, Eli, Lama Sabachthani / în asfințit scoboară-mă treptat”.

 Pr. Iosif Zoica

Satul românesc coșbucian

Dacă în acest an omagiem satul românesc, nu putem să nu-l omagiem și pe cel care e „suflet din sufletul neamului meu” – *George Coșbuc*.

După cum mărturisește chiar el, Coșbuc se gândea la un mare epos național care să sistematizeze mitologia românească. Autorul a intenționat să creeze o epopee națională, fără a avea anvergura și ampla deschidere romantică a lui Eminescu: „De când am început să scriu, m-a tot frământat ideea să scriu un ciclu de poeme cu subiecte luate din poveștile poporului și să le leg, astfel, ca să le dau unitate și extensiune de epopee”, de mitologie românească, probabil aspirând la *Iliada* și *Eneida*. Proiectul său, realizat parțial, se răsfrânge ca fragmente disperate în baladele și idilele sau pasteurile autorului, care se constituie doar în episoade dintr-o virtuală construcție unitară. Literatura sa este constituită dintr-o suită de scene din viața satului românesc, scene ce dau poeziei caracterul ei reprezentabil, țesând un mare roman de la țară. Proiectul său nu s-a realizat decât parțial. El a scris doar pilonii acestei epopei, *Nunta Zamferei* și *Moartea lui Fulger*, la care, adăugând poeziile naturii și iubirii, evenimentele din viața satului sau revolta țaranului pentru pământ, a realizat monografia satului românesc. Satul, înconjurat de munți, este surprins în viața lui obișnuită, cu pitorescul lui etnografic. Dincolo de sat, e pârâul, lunca, câmpul cu holdă, vuet de codru și dumbravă. Caracteristicile

satului sunt ale celui ardelean, ale locurilor de baștină ale scriitorului, iar specificitatea registrului uman este a întregului nostru popor.

Sunt surprinse, în poezia coșbuciană, diferite momente din viața satului, într-o viziune țărănească. Elementele acestui univers surprind atitudinea țaranului, a flăcăului sau a fetei, gesturi, vorbe sau simțiri rustice. Imaginea satului se comunică prin oameni, prin modul lor de existență, cu bucurii și necazuri, cu aspirațiile lor. Satul la Coșbuc este o entitate socială și națională, cu pitoresc geografic și etnografic, cu datini și credințe, cântec de dor, dar și de răzvrătire socială și de luptă pentru libertate și demnitate națională.

În scrierile lui Coșbuc, fabulosul este completat de o reprezentare convențională și decorativă a lumii țărănești. *Nunta Zamferei*, cea mai cunoscută poezie a lui Coșbuc, e parte a acestui proiect. Având în vedere precocitatea acestei poezii, fiind scrisă la numai optsprezece ani, acest lucru îi conferă o și mai mare atenție. Este o operă epică în versuri, care transfigurează, într-o atmosferă de basm, ceremonialul nunții țărănești. Personajele, cu numele lor, situează epicul poeziei în limitele tradiției și ale basmului. Zamfira, fiică de *domn*, și-a ales ca mire pe Viorel, un *prinț* frumos, venit de undeva, „dintr-un afund de Răsărit”. Limitele spațio-temporale sunt tipice basmului, vagi, neidentificabile: „E lung pământul, ba e lat”. Ceremonialul nunții, hiperbo-

lizat, este însă țărănesc. Cum nunta este un eveniment deosebit în viața satului, la sărbătoare participă întregul sat, dar și nuntași din satele vecine. Obiceiurile de nuntă, dincolo de cadrul de basm al poeziei, sunt cele obișnuite în viața satului transilvănean: cu staroste și alai de nuntă, cu horă, trâmbețe și chiot, cu masă-ntinsă și mult popor. Hora, în cântec de tilincă, se desfășoară după tipicul năsăudean. Poezia lui Coșbuc poate servi ca text suport pentru un spectacol coregrafic. Într-o poezie pare a fi o horă imensă, având ca temă nunta țărănească. Nunta e o revărsare de belșug. Tatăl fetei e om bogat, cuvântul *domn* putând fi înțeles și prin contaminare cu sensul obișnuit al cuvântului transilvănean, de om cu stare; fata, deosebit de frumoasă, încât pare „Icoană-ntr-un altar s-o pui / La închinat”. În stabilirea treptelor de tensiune a sentimentului erotic, de la infern la paradis, L. Ulici găsește nunta ca fiind „singurul eveniment net paradisiac în erosul coșbucian”.

În zvonul de nuntă și mișcarea pornită a nuntașilor de la casele lor „de peste munți și văi, de peste mări”, începe propriu-zis spectacolul coregrafic pe care ni-l imaginăm, cu strălucirea fascinantă, caracteristică unui asemenea spectacol. Ținuta studiată a nuntașilor, desfășurarea nunții după un anumit ritual, pe care D. Micu îl numește „mecanism sublim”, rigiditatea, toate acestea dau senzația că autorul este sensibil la detaliile convenționale menite să ancoreze în

realitate o imagine proiectată simultan în fabulos.

Coșbuc este un versificator desăvârșit. Dimensiunea versului în organizarea strofică este caracteristică numai poeziei sale, ca și bătaia ritmică, preponderent iambică. Poetul se supune unui tipar prozodic, clasic în sine și original. El se află în postura unui povestitor care, cu bună dispoziție, firească, vorbește despre o nuntă cum nu a mai fost. Cu siguranță, folosirea aceluiași sistem metric a fost dificilă, mai ales că stilul oral adoptat de poet impune schimbări de ritm și modulații determinate de relatarea evenimentului, de coparticiparea povestitorului. În această ținută festivă, hiperbolică, în atmosfera de basm a poeziei, ținuta nuntașilor și vorbirea lor cu ceva specific transilvănean în lexic și fonetism sunt populare.

Aceeași atmosferă fabuloasă o întâlnim și în cealaltă mare baladă, *Moartea lui Fulger*. Aceași atmosferă de spectacol ne întâmpină, dar de data aceasta un spectacol funerar, de o măreție aparte. Fulger, un fiu de crai, răpus în luptă pe un mal străin, e adus de un sol. Din balada populară, poetul a reținut doar motivul ei generic: un gest eroic în fața morții, însă transpus în situație tragică și în înțeles filosofic al unei filosofii populare asupra vieții și morții. Fulger pleacă în Împărăția cerurilor tocmai pentru că a înfruntat viața luptând. Calitatea de erou a lui Fulger este sugerată și prin frumusețea cu care poetul își înzestrea personajul: „De argint e alb frumosu-i port, / Dar roș

de sânge-i albul tort, / Și pieptul gol al celui mort / De lănci e plin”. O frumusețe impunătoare răzbate chiar și din sicriu: „Și-ntr-un coșciug de argint te-au pus / Deplin armat, ca n ceruri sus”.

Emoționant e strigătul de durere al mamei îndoliate care nu mai crede în nimic, nici chiar în Dumnezeu, în fața Căruia: „Ori buni, ori răi, tot un mormânt! / Nu-i nimeni drac și nimeni sfânt! / Credința-i val, iubirea vânt / Și viața fum!”.

Impresionează sfatul înțelept al bătrânului sfetnic, compătimitor și sentențios, exprimând, în esență, atitudinea demnă, bărbătească în fața morții, specifică poporului român: „Zici fum? O, nu-i adevărat. / Război e, de viteji purtat! / Viața-i datorie grea / Și lași se-ngrozesc de ea”. Sufărîței și revoltei mamei împotriva absurdului morții i se opune înțelepciunea populară, întemeiată pe credința că viața este o trecere: „El nu e mort! Trăiește-n veci, / E numai dus”.

În această filozofie de viață, ca și în erudiția și formația umanistă a poetului, stă explicația echilibrului sufletesc ce definește poezia sa, fiindcă George Coșbuc rămâne poetul țărănimii. După cum sufletul este veșnic, nici sufletul satului românesc n-a murit, ci a pornit într-un fel de transhumanță prin generații, din suflet în suflet de om, găsindu-și sălaş în inima și mintea celor care își au rădăcinile în el, chiar dacă ei sunt orașenii de astăzi.

 Stefania Narcisa Arsu

Părintele Dumitru Pătrunjel, paradigmă de slujire sacerdotală

În mijlocul acestei lumi, care iubește cu patimă nebună „veacul de acum”, se surpă cu repeziciune tot omul care „nu este destul de temeinic zidit” sufletește. Deșartele amăgiri ale măririi, ale confortului molesitor, ale bogățiilor trecătoare, ale strălucirilor din afară, prind cu ușurință rădăcini puternice în sufletele goale. Cărarea care urcă spre piscurile frumuseților spirituale este îngustă și anevoioasă, în timp ce spre mlaștinile mocirloase coboară multe drumuri și cărări. Într-o societate în care regăsim, cu durere, tot mai puțini oameni iubitori de înălțimi, îndrăgostiți de piscuri care obosesc, dar re creează, preotul este chemat să se înroleze în oștirea lui Hristos, pentru a duce alături de El „lupta cea bună”, pentru a înfrunta ispitele, a rămâne mereu pe crestele frumuseților preoției adevărate și, în același timp, de a da dovadă de însuflețire și spirit de jertfă pentru a metamorfoza fața schimonosită de păcat a societății. La această lucrare sfântă a fost chemat și părintele Dumitru Pătrunjel.

Sfinția sa a văzut lumina zilei la data de 12 octombrie 1950, în localitatea Lunca-Mărcușului, județul Covasna, din părinții Ioan și Valeria. A urmat școala generală în satul Băcel, după care dragostea față de Dumnezeu și Biserica Sa l-au determinat să urmeze cursurile Seminarului Teologic din Cluj-Napoca, între anii 1965-1970, și cursurile Institutului Teologic Ortodox din Sibiu, între anii 1970-1974. În 1974, s-a căsătorit cu Eugenia Prelipcean, originară din Bucovina, pentru ca, în anul următor, respectiv în data de 2 martie 1975, să primească Taina Preoției.

Părintele Dumitru a slujit în parohia Adămuș 15 ani, desfătându-și sufletul cu bucuria rezultată din îndeplinirea cu conștiinciozitate a îndatoririlor preoțești, arătând în lucrarea sa că este un slujitor cu vocație, care nu se rușinează de Hristos și de misiunea încredințată. Străduindu-se, prin harul lui Dumnezeu, să fie credincioșilor „pildă în cuvânt, în purtare, în iubire, în duh, în credință și curăție”, aceste virtuți s-au reflectat atât în viața spirituală a parohiei, cât și în viața de familie, binecuvântată cu cele trei fiice: Mariana, Eugenia și Anca, și cei opt nepoți.

Bogata activitate misionar-pastorală și administrativ-gospodărească a sfinției sale trezește în sufletele noastre sentimente de admirație și de prețuire. Iată câteva din realizările importante din parohia Adămuș: repararea și înfrumusețarea celor două biserici, reparații capitale la casa parohială, înființarea unei corale bisericești care activează până astăzi și demararea lucrărilor de pictură la biserica cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”.

În anul 1990, a fost transferat la parohia Boziaș, cartier al municipiului Târnăveni, rămânând același slujitor neobosit al Bisericii neamului românesc, desfășurând și aici o rodnică activitate. Câștigând încrederea și sprijinul bunilor credincioși ai acestei parohii, a fost construită o nouă casă parohială. În anul 1997, a început lucrările de extindere și reparații capitale interioare și exterioare ale bisericii, acestea culminând prin împodobirea ei cu un iconostas frumos și cu haina picturii, realizată în tehnica *fresco*, între anii 2003-2004. În data de 25 septembrie 2005, a avut loc târnosirea bisericii, prilej cu care părintele a primit cea mai înaltă distincție: crucea patriarhală. Au urmat apoi și alte lucrări notabile: amenajarea noului birou parohial, ridicarea monumentului eroilor, redobândirea imobilului vechii școli parohiale etc., dar cel mai important fapt, potrivit mărturisirii sale, a fost păstrarea și cultivarea dreptei credințe în sufletele credincioșilor.

Înzestrat de Dumnezeu cu harisma unui glas care ajunge la inimă, slujitor „distins și elegant”, iubitor de Hristos și de semenii, părintele Dumitru Pătrunjel a pus în lucrare toate darurile și pricepera sa în slujba celor care i-au fost încredințați spre călăuzirea pe drumul mântuirii. După 42 de ani de slujire preoțească, părintele s-a pensionat, primind binecuvântarea de a se îmbiserici în parohia Boziaș.

Bunul Dumnezeu să-i dăruiască sănătate și putere, pace și binecuvântare pentru a putea sluji și pe mai departe Altarul Bisericii străbune.

✱ Pr. Sergiu Dumitru

In memoriam:

Părintele Dorinel-Vasile Pașcan (1942-2019)

Părintele Dorinel-Vasile Pașcan s-a născut în data de 16 decembrie 1942, în localitatea Davideni (Ucraina), în familia preotului Traian și a preotesei Valentina, fiind primul copil al familiei. În casa parohială i-a avut alături pe fratele și sora sa, precum și pe alți șapte copii, care au crescut în casa lor până la vârsta majoratului. Datorită contextului istoric, la împlinirea vârstei de doi ani, s-a refugiat, alături de părinți, cei doi frați și trei dintre cei șapte copii, în România.

După definitivarea studiilor primare la Fărăgău (1948-1952) și a celor gimnaziale la Breaza (1953-1956), tânărul Dorinel-Vasile a urmat cursurile Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, pe care le-a absolvit în anul 1963. Și-a com-

pletat studiile teologice la Institutul Teologic de Grad Universitar din Sibiu, pe care l-a absolvit în 1968, obținând licența în 1972. La Sibiu, a cunoscut-o pe Maria Tatu, alături de care avea să parcurgă atât drumul vieții familiale, cât și cel al slujirii preoțești. Dumnezeu a binecuvântat căsătoria lor cu trei copii: Dorinel, Sorin și Carmen. Ca o încununare firească a peregrinării pe căile cunoașterii teologice, tânărul absolvent a fost hirotonit preot pe seama parohiei Nadășu cu filia Habic (protopopiatul Reghin), devenind al unsprezecelea preot din tată în fiu. După cinci ani de slujire preoțească, în anul 1972, a fost transferat la parohia Fărăgău, comunitate care, între anii 1948-1968, a fost păstorită de către tatăl său, preotul Traian Pașcan.

Pe parcursul anilor, părintele a inițiat numeroase lucrări de reabilitare a bisericii parohiale cu hramul „Sfânta Treime”, construită între anii 1867-1869, fiind sprijinit de către dreptslăvitorii credincioși din parohie. Două dintre aceste lucrări au primit și binecuvântarea arhierască prin prezența, în anul 1976, a Preasfințitului Părinte Emilian al Alba Iuliei, iar în anul 1995 a Preasfințitului Părinte Andrei, prilej cu care a fost ridicat la rangul de *iconom*.

După o activitate pastorală de 45 de ani, părintele Dorinel-Vasile

Pașcan s-a pensionat la sfârșitul anului 2012. În semn de aleasă prețuire, Chiriarhul nostru, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, i-a acordat venerabilului părinte o *diplomă de vrednicie*.

Întreaga sa viață și-a dedicat-o îndeplinirii poruncilor și cuvântului lui Dumnezeu, păstorind cu multă răvnă și jertfelnicie comunitățile parohiale încredințate. De asemenea, părintele a nutrit o dragoste aparte față de cultură, fiind un împătimit al condeiului, autor al unor volume de pilde și poezii.

În data de 2 februarie a.c., când Biserica noastră sărbătorește Stretenia, vrednicul sacerdot al lui Hristos, paroh al comunității credincioșilor din localitatea Fărăgău între anii 1972-2012, a plecat la cele veșnice, rostind către Bunul Dumnezeu, împreună cu Dreptul Simeon: „Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne”.

Slujba înmormântării a fost oficiată de un sobor de 26 de clerici, în frunte cu Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei, în data de 4 februarie. În dangătul plin de jale al clopotelor și în cântări funebre, trupul venerabilului slujitor al Domnului a fost depus în mormântul pregătit la umbra bisericii pe care a slujit-o.

Dumnezeu să îi facă parte de odihnă veșnică și să îl pomenească întru Împărăția Sa.

✱ Pr. Valentin Vârva

Actualitatea creștină

● Delegațiile Comitetului Reprezentanților Bisericii Ortodoxe pe lângă Uniunea Europeană, Comisiei Conferințelor Episcopale Romano-Catolice din Uniunea Europeană și Conferinței Bisericilor Europene, în vizită la Patriarhia Română

Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a primit, la Reședința Patriarhală, delegațiile Comitetului Reprezentanților Bisericilor Ortodoxe pe lângă Uniunea Europeană (CROCEU), Comisiei Conferințelor Episcopale Romano-Catolice din Uniunea Europeană (COMECE) și Conferinței Bisericilor Europene (CEC), prezente la București în contextul preluării Președinției Consiliului Uniunii Europene (UE) de către România la 1 ianuarie 2019.

Preafericirea Sa a prezentat viziunea președinției române a Consiliului UE și prioritățile acesteia, și anume convergența și siguranța Europei, înțelegerea Europei ca actor global și ca loc al valorilor comune, solidaritatea și coeziunea acesteia. Această președinție reprezintă o ocazie de a evidenția valorile creștine centrate pe demnitatea și unicitatea persoanei umane.

Biserica Ortodoxă Română, cea mai mare Biserică Ortodoxă din Uniunea Europeană, sprijină cooperarea și solidaritatea europeană și participă, în virtutea Articolului 17.3 a *Tratatului de la Lisabona*, la dialogul cu instituțiile europene. Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Athenagoras Peckstadt, reprezentantul CROCEU, a mulțumit Preafericirii Sale pentru primire, subliniind nevoia de a include între priorități și problema schimbării climatice, precum și necesitatea alfabetizării religioase a tineretului european prin predarea disciplinei Religie în școli.

Părintele Olivier Poquillon, reprezentantul COMECE, a prezentat o reflecție a Bisericii Catolice cu privire la prioritățile președinției României asupra Consiliului Uniunii Europene. Acesta a amintit provocările cauzate de revoluția tehnologiei digitale, problemele demografice generate de fenomenul migrației, atât ca mobilitate a forței de muncă în interiorul Uniunii Europene, cât și ca imigrație externă, precum și problema fragilității instituției familiei.

Părintele Heikki Huttunen a prezentat, din partea CEC, analiza priorităților președinției române a Consiliului Uniunii Europene, subliniind valorile comune creștine, provocările legate de migrație și discriminare, de revoluția digitală, dar și nevoia de securitate regională și mondială. La final, Preafericitul Părinte Patriarh a mulțumit oaspeților pentru vizită și a binecuvântat activitatea acestora desfășurată pe lângă instituțiile europene.

Sursa: basilica.ro

Creștini, știati că... ?

● *Fagul împăratului* este un simbol pentru locuitorii satului Muncelu, din Eparhia noastră?

Așezat la extremitatea unghiulară a unui triunghi cu bază religioasă (biserica, mănăstirea, fagul) și-n vecinătatea unui minunat Muzeu (Valea Hărmănesii), fagul „veșnic tânăr” deschide simbolic drumul unificării parohiale, zona centrală a satului, cu extremitatea sudică a parohiei, mărginită de Valea Hărmănesii, în care fagul își găsește conștientizarea unicității ca o bornă geografică de referință.

Situat între dilemele geo și legendele istorice, copacul falnic străjuiește regal drumul comuniunii parohiale și simbiotica dimensiunii aparținătoare. Noi, martori ai minunii, insuficient conștienți de ea și de bucuria paradisiacă a frumuseților naturale care se lasă descoperite doar prin cercetare cu deamănuntul sau prin urcarea la înălțime pentru a simți splendoarea, viețuim creștinește sub oblăduirea Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, a cărui lance a fost făcută dintr-o ramură a fagului, personalizare conceptuală mereu posibilă prin îngemănarea asumativă a posibilităților credinței lucrătoare. Balaurul străpuns de această lance, ca o izbăvire de rău, dă cheazăie de nimbul protector și bucuria de a fi sub această adămbră de creionează stabilitate, statornicie și bucurie: „Cât de minunate sunt lucrurile Tale, Doamne!”.

De la drum sau din sat, privirile creștinilor se îndreaptă mereu spre acest simbol, nimb al unicității și bornă conceptuală ce adună și dezleagă dileme și conturează bucurii. În preajma sărbătorii Sfântului Ilie, în fiecare lună iulie, noi toți aducem mulțumire și rugăciune pentru binele lumii și al nostru în jurul fagului și la troița de mai sus, gândindu-ne la proiectele posibile viitoare, asociate, cum ar fi un *Festival de poezie și chitară clasică* sau *Porturi și tradiții populare*, ce s-ar integra perfect și necesar ambientului turistic și imperativului de a avea puncte bine organizate, demne de vizitat și asumat, pe lungimea DN75, ce ar creiona un plus de motivație turistică.

Unicitatea și sentimentul că suntem binecuvântați cu acest simbol minunat ne dăruiește bucurie, o bucurie ce v-o împărtășim.

✱ Pr. Emil Tolca

Agenda pastoral-misionară a Înaltpreasfințitului Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei Ianuarie 2019

Marți, 1 ianuarie ❖ De sărbătoarea Tăierii-împrejur a Domnului, a oficiat Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare în Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia.

Joi, 3 ianuarie ❖ A efectuat o vizită pastorală la Mănăstirea „Buna Vestire” de la Pătrângenii, protopopiatul Alba Iulia.

Duminică, 6 ianuarie ❖ De praznicul Botezului Domnului, a liturghisit în Catedrala mare din municipiul Târgu-Mureș. După Sfânta Liturghie, pe esplanada din fața Catedralei, a oficiat slujba Aghiasmei celei Mari.

Luni, 7 ianuarie ❖ A săvârșit Dumnezeiasca Liturghie în biserica „Adormirea Maicii Domnului” din cartierul Unirii al municipiului Târgu-Mureș, unde slujesc preoții Eugen Miron și Vasile Ilieș.

Sâmbătă, 12 ianuarie ❖ În parohia „Izvorul Tămăduirii” din orașul Câmpeni, a oficiat slujba înmormântării pentru vrednicul de pomenire părinte Iosif Gligor, fost protopop al protopopiatului Câmpeni, între anii 1992-2015.

Duminică, 13 ianuarie ❖ A oficiat Sfânta Liturghie în parohia Ighiu, protopopiatul Alba Iulia, păstorită cu vrednicie de către părintele Marius Miclea.

Marți, 15 ianuarie ❖ A săvârșit slujba de binecuvântare a complexului arhitectural din jurul Catedralei arhiepiscopale, în urma amplerelor lucrări de restaurare, renovare și reamenajare efectuate în cursul anului 2018.

Miercuri, 16 ianuarie ❖ În Catedrala arhiepiscopală din Alba Iulia, a primit delegația din comuna Lupșa și a oficiat slujba de binecuvântare a drapelului confecționat în cinstea Centenarului Marii Uniri, ce urmează a fi expus la Muzeul Național de Istorie a României din București, alături de steagul care a însoțit delegații din această comună la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918.

Joi, 17 ianuarie ❖ La Mănăstirea „Hristos Pantocrator” din municipiul Alba Iulia, a prezidat sinaxa monahală a membrilor obștii de aici, condusă de către maica stareță Veronica Crișan.

Vineri, 18 ianuarie ❖ La Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan” din municipiul Alba Iulia, a prezidat comisia de concurs pentru ocuparea postului de pedagog.

Duminică, 20 ianuarie ❖ A oficiat Dumnezeiasca Liturghie în Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia. De asemenea, a săvârșit Taina Sfântului Botez pentru prunca Ioana, fiica părintelui arhidiacon Ionel Tărnăvean.

Luni, 21 ianuarie ❖ A efectuat o vizită pe șantierele bisericilor în construcție din parohiile Sebeș V și Sebeș VI, însoțit fiind de către părintele protopop Ionel Arsu.

Marți, 22 ianuarie ❖ A săvârșit Sfânta Liturghie la Schitul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” de la Livezile, protopopiatul Aiud. La final, părintele Siluan Lungu, duhovnicul acestui așezământ monahal, a fost hirotesit *protosinghel*.

Miercuri, 23 ianuarie ❖ La Centrul eparhial, a primit vizita domnului conf. univ. dr. Adrian Lemeni, consilier patriarhal onorific.

Joi, 24 ianuarie ❖ A efectuat vizite pastorale în parohiile Hădăreni și Miheșu de Câmpie din protopopiatul Luduș, însoțit fiind de către părintele protopop Lucian Voșloban.

Duminică, 27 ianuarie ❖ A celebrat Dumnezeiasca Liturghie în parohia Tărnăveni I, păstorită de către părintele protopop Sergiu Dumitru.

Marți, 29 ianuarie ❖ În Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia, a oficiat slujba Vecerniei Marii cu Litie și a adresat celor prezenți o meditație duhovnicească despre viața curată și luminoasă a Sfinților Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur.

Miercuri, 30 ianuarie ❖ De sărbătoarea Sfinților Trei Ierarhi, a liturghisit în paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, cu ocazia hramului. În cadrul Sfintei Liturghii, la momentul rânduit, pe diaconul Dragoș Șuşman, lector universitar în cadrul secției *Muzică religioasă*, l-a hirotonit preot pe seama paraclisului Facultății. În continuare, a oficiat slujba de binecuvântare a sediului Asociației Studenților Creștini Ortodocși Români (ASCOR) – Filiala Alba Iulia, în urma lucrărilor de renovare efectuate. De asemenea, la muzeul icoanei și cărții vechi din municipiul Alba Iulia, *Museikon*, a vizitat prima expoziție temporară a studenților secției de *Artă Sacră* din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia.

Joi, 31 ianuarie ❖ În Sala de conferințe a Căminului bisericesc *Peregrinus* din municipiul Alba Iulia, a prezidat Ședința anuală a Consiliului eparhial și a Adunării eparhiale ale Arhiepiscopiei Ortodoxe a Alba Iuliei, rostind o alocuțiune.

A consemnat
Eugen Bărbăian
Secretar eparhial

●● Evenimente

Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Irineu a slujit în parohia Petrilaca, protopopiatul Luduș, județul Mureș

De Praznicul Întâmpinării Domnului, Înaltpreasfințitul Părinte Irineu a liturghisit, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, în biserica parohiei Petrilaca din protopopiatul Luduș. După Sfânta Liturghie, a oficiat Tai-

na Botezului pentru pruncul Antim-Nicolae, fiul părintelui paroh Alin Boncea.

Conform tradiției orale, parohia Petrilaca a fost înființată în jurul unei așezări de călugări, care și-au ridicat prin propriile forțe o chilie aici, urmând apoi

ridicarea unei biserici. Numele acestei localități se pare că-și are originea de la întemeietorul și starețul mănăstirii, Petru, de unde și denumirea de „locașul lui Petru”, adică Petrilaca.

În locul vechii biserici, s-a construit între anii 1967-1969 noul lăcaș de rugăciune, care a fost sfințit în anul 2002. Acesta are forma treflată, cu un singur turn deasupra intrării și boltă cilindrică. Ierarhul nostru i-a îndemnat pe credincioși să poarte grijă de suflet, astfel ca la sfârșitul vieții fiecare să poată rosti rugăciunea Drep-tului Simeon.

Pr. Petrișor Muntean

Arhipăstorul Alba Iuliei a oficiat Sfânta Liturghie în parohia Ungheni II, protopopiatul Târgu-Mureș

În ziua de 3 februarie, Înaltpreasfințitul Irineu a slujit Sfânta Liturghie în parohia Ungheni II, protopopiatul Târgu-Mureș. Păstorul sufletesc al acestei comunități este părintele Iulian Suciu. La finalul slujbei, Ierarhul nostru a acordat Ordinul ecleziastic *Donum Sacrum Unitatis* domnului Victor Prodan, primarul orașului Ungheni.

Această parohie a fost înființată recent, în anul 2009, slujindu-se pentru început într-o bisericuță veche de lemn, adusă din parohia Burzonești – Lazuri, protopopiatul Câmpeni. Piatra de temelie pentru noua biserică s-a pus în anul 2010, iar în anul 2013 a

fost săvârșită slujba de binecuvântare, pentru a se sluji în noul locaș de rugăciune.

În prezent, lucrările de înfrumusețare ale bisericii se află în stadiu de pictură, care este realizată în proporție de 50%, în

tehnica *fresco*. Prezența Chiriarhului în mijlocul credincioșilor de aici a fost pentru aceștia un imbold de a trudi cu mai multă râvnă pentru casa Domnului.

Pr. Petrișor Muntean

Înaltpreasfințitul Părinte Irineu a liturghisit în parohia Săliștea, protopopiatul Sebeș

Duminică, 10 februarie, Arhipăstorul Alba Iuliei a celebrat Sfânta Liturghie în parohia Săliștea, protopopiatul Sebeș. Această parohie este administrată de părintele Liviu Ilie, care, în această zi, a fost hirotesit în-

tru *iconom*. Numele localității vine de la cuvântul bulgăresc „seliște”, care înseamnă „ruinele sau așezarea unui fost sat”.

Așezarea de aici a purtat în trecut numele de Cioara, fiind legată de personalitatea Sfântului Cuvios Sofronie, care, în

anul 1759, a pornit mișcarea populară de revoltă împotriva asupritorilor austrieci care au segmentat unitatea de credință a românilor din Ardeal.

Adresându-se celor prezenți, Ierarhul nostru a spus: „În acele timpuri vitrege pentru creștinii din Cioara, Ortodoxia era nu numai o credință religioasă, ci și o componentă a identității noastre etnice. Luptând pentru îmbunătățirea soartei națiunii majoritare împilate, Sfântul Cuvios Sofronie de la Cioara a arătat tuturor că apărarea credinței ortodoxe înseamnă păstrarea ființei naționale”.

Pr. Petrișor Muntean

REDACȚIA „CREDINȚA STRĂBUNĂ”

Președinte: Înaltpreasfințitul Părinte IRINEU, Arhiepiscop al Alba Iuliei;
Redactor șef: Pr. Oliviu Botoi;
Redactori: Pr. Nicolae Aloman; Andrei Motora;
Colaboratori: Pr. Petrișor Muntean, Arhid. Rafael Orzeiu, Pr. Iosif Zoica;

ISSN 1222-2313

Abonamentele se fac la orice Oficiu Poștal din țară sau direct prin mandat poștal pe adresa: ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ ALBA IULIA, str. Mihai Viteazul, nr. 16, specificând pe verso: abonament „CREDINȚA STRĂBUNĂ” pe 2019 și adresa completă sau prin e-mail: editurareintregirea@gmail.com
Prețul unui abonament pe un an este de 20 lei + taxe postale în valoare de 4 lei.

Tiparul executat la
TIPOGRAFIA ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE
ALBA IULIA
Concepție grafică și tehnoredactare
Pr. Nicolae Aloman